

**Keywords:** *legal training; self-study; legal knowledge; legal skills; specialist of civil protection; the process of forming legal competence; principles of self-study of cadets; educational and methodical support of self-study.*

**References:**

1. Porkhun I. V. (2012). Criteria, indicators and levels of formation of legal competence of contract servicemen. *Zbirnik naukovih prats Natsionalnoyi akademiyi Derzhavnoyi prikordonnoyi sluzhbi Ukrayini (Collection of scientific proceedings of the National Academy of State border service of Ukraine)*, 64, 89 – 93 (in Ukr.).
2. Aliksieienko T.A. (2004). Quality management of preparation of specialists in an university in the context of bolonskoy declaration. *Pedagogical process: theory and practice*, 1, 12 (in Ukr.).
3. Ohnev'iuk V.O. (2003). *Education in the system of values of sustainable human development*. Kyiv: Knowledge of Ukraine (in Ukr.).
4. Lebid I.V. (2012). *Education and modern society: pobn*. Uman: Publisher "SochInskiy" (in Ukr.).
5. Kozlovsky I. (2013). *Formation of professional thinking of the future specialist: integrative competence approach: teaching manual*. Kyiv: Pedagogical Thought (in Ukr.).
6. Korkh M.V. Self management and individual work of students. *Ship Power Plants*, 26, 15 – 19 (in Ukr.).
7. Raiko V. V. (2009). *Teoretic methodical bases of formation of legal culture of officers of the state border service of Ukraine*, Ternopil (in Ukr.).

*Стаття надійшла до редакції 21.03.2016  
Стаття прийнята до публікації 6.04.2016 р.*

УДК 378.14.015.62

Сабат Н. І.,

аспірант кафедри теорії та методики  
дошкільної і корекційної освіти,  
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет  
імені Василя Стефаника», Україна

### **КОМПОНЕНТИ, КРИТЕРІЇ І ПОКАЗНИКИ СФОРМОВАНOSTІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ**

**Анотація.** На основі аналізу наукової літератури здійснено структурний аналіз готовності майбутніх педагогів до роботи з дітьми із сімей трудових мігрантів, виокремлено її структурні складники (компоненти), а саме: мотиваційно-цільовий; когнітивний; операційно-діяльнісний; рефлексивно-оцінювальний. До кожного зі структурних складників розроблено компоненти, критерії, показники. Виокремлено рівні готовності майбутніх фахівців до означеного виду діяльності: високий (новаторський і конструктивний), достатній (репродуктивно-конструктивний та репродуктивний), низький (початковий та нульовий).

**Ключові слова:** професійна готовність; майбутні педагоги; сформованість готовності; компоненти, критерії, показники, рівні готовності; діти з сімей трудових мігрантів

**Постановка проблеми.** Сьогодні в галузі освіти відбуваються перетворення, головною метою яких є досягнення рівня світових стандартів. Зміни у змісті освіти, суспільно-політичні та соціально-економічні перетворення значно вплинули на характер і зміст професійної підготовки майбутніх учителів.

Сучасна професійна підготовка майбутніх педагогів – це складна психолого-педагогічна система зі специфічним змістом, ієрархією структурних компонентів, причинно-наслідковими зв'язками, способами розв'язання локальних і системних суперечностей [1, с. 175]. Вагомою складовою дослідження стану підготовки майбутніх педагогів до роботи з дітьми трудових мігрантів є визначення критеріїв, показників та рівнів готовності до здійснення відповідної діяльності, оскільки без їх розробки неможливо зробити висновок про ступінь ефективності означеного процесу, тобто неможливо виконати всі інші завдання експериментальної роботи.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів і формування готовності майбутніх педагогів до

професійної діяльності розглядають О. Абдулліна, А. Алексюк, Я. Болюбаш, В. Бондар, С. Гончаренко, М. Євтух, І. Зязюн, О. Міщенко, В. Сластьонін, В. Щербина та ін. Результати аналізу наукової літератури свідчать, що в педагогіці немає одностайного розуміння готовності до професійної діяльності, обґрунтування структурно-функціональних зв'язків між її компонентами. У контексті нашого дослідження важливим є визначення компонентів, критеріїв та показників сформованості готовності майбутніх педагогів до опікунсько-виховної діяльності з дітьми трудових мігрантів.

**Мета статті** – здійснити змістовий аналіз понять «готовність», «професійна готовність» у системі професійної підготовки майбутніх педагогів. **Завдання статті** – визначити компоненти, критерії та показники сформованості готовності майбутніх педагогів до роботи з дітьми трудових мігрантів.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Перш ніж обґрунтовувати критерії та показники готовності майбутніх педагогів до роботи з дітьми трудових мігрантів, звернемося до трактування цих понять в енциклопедичній та спеціальній літературі.

Слід зазначити, що на сьогодні немає єдиного підходу щодо розгляду феномена «готовність». Узагальнюючи наукові підходи, визначаємо готовність майбутніх педагогів до роботи з дітьми трудових мігрантів як результат і складник професійної підготовки студентів до педагогічної діяльності загалом; інтегровану особистісну якість, що виступає базисною для опікунсько-виховної діяльності та забезпечує ефективність вирішення педагогічних завдань.

Характеризуючи сутність поняття «готовність майбутніх педагогів до роботи з дітьми трудових мігрантів», виокремимо її структурні складники (компоненти), що дозволить обґрунтовано визначити її сутність.

Науковці стверджують, що в основі будь-якої діяльності людини лежить готовність до її здійснення. Феномен готовності вони трактують по-різному, залежно від поставлених завдань та особливостей теоретичних концепцій авторів. Готовність тлумачать як установку на певну діяльність (Б. Петровський, К. Платонов), здібність особистості до відповідної діяльності (Б. Ананьєв, С. Рубінштейн), взаємозв'язок психічних особливостей та особистих якостей, що забезпечує високу результативність у процесі діяльності (П. Жильцов).

О. Отич визначає готовність як результат і показник якості підготовки, що реалізується та перевіряється у діяльності [2]. Л. Красюк установлено взаємозв'язки процесу підготовки і стану готовності до діяльності: підготовка виступає засобом формування готовності до діяльності, готовність є результатом і показником якості підготовки, що реалізується і перевіряється в діяльності; діяльність є метою підготовки і водночас виконує функції її регулювання та корекції [3, с. 160]. М. Дьяченко, Л. Кандибович, В. Пономаренко трактують готовність як рису особистості, її психічний стан. За їх визначенням, психічний стан особистості – це актуалізація та пристосування можливостей особистості з метою успішного виконання окремих операцій (дій) у певний момент часу. До структури готовності вони ввели такі компоненти: мотиваційний (позитивне ставлення до професії, інтерес до неї та інші стійкі професійні мотиви); орієнтаційний (знання та уявлення про особливості та умови діяльності, вимоги до особистості); операційний (розвиток здібностей та оволодіння прийомами професійної діяльності, необхідними знаннями, вміннями і навичками, процесами аналізу, синтезу, порівняння тощо); вольовий (самоконтроль, уміння управляти діями); оцінний (самооцінка своєї професійної підготовки, відповідність процесу розв'язання завдань до оптимальних зразків) [4]. Специфікою різних визначень готовності до педагогічної діяльності виступає те, що вони не є суперечливими, а радше взаємодоповнюючими.

У науково-методичній літературі готовність до педагогічної діяльності досліджується за її компонентами. Результати аналізу літератури показали, що вчені по-різному визначають структуру професійної готовності фахівця: одні з них компонентами готовності називають ставлення особистості до діяльності (Н. Горбач, Н. Кичук,

А. Линенко); інші виокремлюють такі складники, як мотиваційний, змістовий, процесуальний, організаторський (Н. Кузьміна, Л. Спірін, В. Сластьонін, О. Щербаков); мотиваційний, когнітивний, емоційно-вольовий компоненти (В. Моляко, Є. Машбиць, О. Тихомиров), змістовий і діяльнісний (С. Литвиненко), змістовий і процесуально-діяльнісний (І. Гавриш), емоційно-вольовий, психофізіологічний (Л. Кондрашова, Г. Троцко). Обов'язковим компонентом готовності до професійно-педагогічної діяльності виступає оцінний або оцінно-регулятивний (І. Вужина), оцінно-результативний (І. Гавриш). Цей компонент містить самооцінку своєї професійної підготовленості і відповідності процесу розв'язання професійних завдань оптимальним педагогічним зразкам. До структури готовності включають і наступні компоненти: інтеграційний (О. Пехота), креативний (С. Литвиненко) тощо.

Враховуючи результати означених розвідок в структурі готовності майбутніх педагогів, відповідно до складників опікунсько-виховної діяльності виокремлюємо такі компоненти: мотиваційно-цільовий; когнітивний; операційно-діяльнісний; рефлексивно-оцінювальний.

Виокремлення мотиваційно-цільового компонента зумовлена важливістю позитивної внутрішньої мотивації до роботи з дітьми з різних типів сімей у професійній діяльності, яка є важливим складником педагогічної спрямованості. Когнітивний компонент – це знання та уміння про організацію опікунсько-виховної діяльності загалом та з дітьми трудових мігрантів зокрема. Операційно-діяльнісний компонент передбачає уміння та здатність ефективно застосовувати форми, методи, засоби роботи з дітьми трудових мігрантів у професійній діяльності педагога загальноосвітнього навчального закладу. Рефлексивно-оцінювальний компонент включає усвідомлення, осмислення, оцінювання та прогнозування процесу і результатів опікунсько-виховної діяльності, визначення її напрямів на якісно новому рівні.

Ефективність формування готовності майбутніх педагогів до роботи з дітьми трудових мігрантів значною мірою залежить від визначення її критеріїв та показників.

У словниках, енциклопедичних виданнях критерій трактують як підставу для оцінки, визначення або класифікації чогось [5]; «мірило» для визначення оцінки предмета або явища, ознаку, взятую за основу класифікації [6, с. 174]. Тобто критерій – це принцип оцінки ефективності, а показник – модель кількісної характеристики явища [7, с. 71]. При цьому варто зважати на той факт, що поняття «критерій» за своїм обсягом ширше, ніж поняття «показник» і що останній входить до нього як складова та виступає компонентом критерію. Показник як компонент критерію служить типовим та конкретним виявленням сутності якостей процесу чи явища, які підлягають вивченню. Водночас пріоритет належить тим показникам, які характеризують виявлення якості [8].

Для оцінювання готовності студентів до роботи з дітьми трудових мігрантів ми виокремили такі компоненти та відповідні їм критерії готовності:

I компонент – мотиваційно-цільовий (наявність у майбутніх фахівців педагогічного профілю цілісної системи уявлень щодо майбутньої професії, наявність соціальних установок стосовно фахової діяльності, її опікунсько-виховна спрямованість, інтереси, мотиви та переконання, що організовують і спрямовують вольові зусилля на реалізацію знань у педагогічній діяльності). Даний компонент передбачає оцінку усвідомлення мети підготовки, а також сформованість позитивного ставлення студентів до навчально-пізнавальної та майбутньої професійної діяльності; наявність стійкої мотивації у навчанні та при виконанні зразків професійних завдань;

II компонент – когнітивний (професійно-теоретична поінформованість; фахово-практична зорієнтованість й обізнаність з технологіями опікунсько-виховної діяльності);

III компонент – організаційно-практичний (уміння і навички створювати, поширювати, застосовувати, перетворювати та впроваджувати технології роботи з дітьми трудових мігрантів у практичну діяльність);

IV компонент – результативний (здатність до самоаналізу і самооцінки діяльності, прагнення до професійного самовдосконалення, вміння реалізовувати результати опікунсько-виховної діяльності для здійснення професійних дій). Цей компонент визначає сформованість готовності майбутнього педагога щодо вирішення завдань опікунсько-виховної діяльності з дітьми трудових мігрантів.

До кожного критерію розроблені показники.

Зокрема мотиваційно-цільовий компонент містить такі показники:

- ціннісне ставлення студентів до майбутньої професійної діяльності, сформованість навчальних та пізнавальних мотивів;
- наявність у майбутніх педагогів цілісної системи уявлень щодо майбутньої професії, наявність соціальних установок щодо фахової діяльності;
- цілеспрямований розвиток упевненості студентів у важливості роботи з дітьми трудових мігрантів;
- спрямованість на ефективну реалізацію професійної діяльності, яка повинна орієнтувати та активізувати всі ресурсні можливості особистості на її досягнення шляхом організації щоденної пошукової активної діяльності в даній сфері;
- розвиток професійного інтересу майбутніх педагогів у процесі вивчення дисципліни «Підготовка майбутніх педагогів до роботи з дітьми трудових мігрантів»;
- позитивна внутрішня мотивація до навчально-пізнавальної та майбутньої професійної діяльності, наявність стійкої мотивації у навчанні та при виконанні зразків професійних завдань;
- потреба якісно здійснювати власну педагогічну діяльність;
- бажання застосовувати інноваційні соціально-педагогічні технології в опікунсько-виховній діяльності з дітьми трудових мігрантів;
- бажання досягти професійного зростання.

Когнітивний компонент містить інші показники окреслених критеріїв. Професійно-теоретична поінформованість являє собою систему фахових, предметних (спеціально-професійних) знань і вмінь, що зумовлює успішність вирішення широкого кола завдань опікунсько-виховної діяльності. Показниками професійно-теоретичної поінформованості виступають знання і розуміння основних професійних понять і норм, необхідних для реалізації опікунсько-виховної діяльності: сукупність знань студентів про міграцію як соціальне явище, проблеми дітей трудових мігрантів, соціально-педагогічні наслідки міграції; рівень оволодіння, засвоєння, оперування студентами фаховою термінологією; знання сутності, змісту опікунсько-виховної діяльності, а також форм і видів технологій роботи з дітьми трудових мігрантів.

Показниками фахово-практичної зорієнтованості є дієвість методичних (технологічних) знань щодо особливостей організації опікунсько-виховного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі загалом, та зокрема з дітьми трудових мігрантів. Під дієвістю знань убачаємо наявність умінь їх застосування під час розв'язання практичних завдань. До основних показників відносимо також рівень засвоєння педагогічних понять і прояву знань, здатність до творчої діяльності щодо реалізації засвоєних знань та вмінь, здатність об'єктивно оцінювати свою діяльність (як під час навчання, так і під час виконання професійних обов'язків), володіння професійно-значущими технологіями, методами і формами опікунсько-виховної діяльності.

Показниками організаційно-практичного компоненту є рівень умінь майбутніх педагогів використовувати способи вирішення діагностичних, пошуково-інформаційних, прогностичних, проектувальних, конструктивних, організаційно-комунікативних, аналітико-рефлексивних педагогічних завдань [9, с. 81].

Критерієм для визначення сформованості організаційно-практичного компонента є наявність у майбутніх педагогів інтегрованої сукупності знань, умінь та навичок для ефективної опікунсько-виховної діяльності з метою використання результатів цієї роботи для вирішення проблем дітей трудових мігрантів; вміння розуміти й аналізувати отриману

в ході діагностичної роботи інформацію; успішно й результативно працювати з різними інформаційними джерелами (діагностичні методики, опитувальники, анкети, спостереження, інтерв'ю тощо). Тобто студент повинен уміти критично осмислити, систематизувати, якісно оцінити та використовувати зібрані й опрацьовані матеріали для вирішення проблем дітей трудових мігрантів та їхнього соціального оточення.

Показниками сформованості цього компонента виступають позитивна взаємодія студента з викладачами під час проведення навчальних занять; здатність до професійної самореалізації, уміння застосовувати отримані знання під час проходження виробничої практики; уміння ставити мету й завдання професійного самовдосконалення; наполегливість та дисциплінованість під час виконання навчальних завдань; здатність розвивати на основі професійно орієнтованої фахової підготовки прикладні знання, уміння й навички, а також спеціальні і психофізичні якості, необхідні для успішної професійної діяльності; сформованість професійних умінь, що засвідчує готовність до професійної діяльності.

Критеріями сформованості результативного компоненту є опанування студентами навчальних програм із фахових дисциплін; освоєння сукупності знань, сформованість практичних умінь і навичок; рівень особистісного і професійного розвитку; дієвості як усього дидактичного процесу, так і окремих його компонентів; сформованості мотивації навчально-пізнавальної і професійної діяльності. За допомогою даного критерію здійснюється контроль і самоконтроль за ходом дидактичного процесу [10].

Показниками сформованості результативного компоненту є вміння:

- визначати конкретні цілі, яких потрібно досягти до певного терміну виконання завдання;

- аналізувати досягнуте та порівнювати з очікуваним результатом;

- прогнозувати потрібні дії для корекції виявлених відхилень.

Розробка структури готовності майбутніх педагогів до роботи з дітьми трудових мігрантів неможлива без обґрунтування рівнів прояву цього процесу. Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що на сьогодні виокремлено різні рівні володіння професійними уміннями, але щодо їх кількості немає єдиної думки.

Рівень розглядають як ступінь досягнення в чому-небудь [6, с. 128]. У нашому дослідженні рівень – це ступінь сформованості професійної готовності майбутніх педагогів до роботи з дітьми трудових мігрантів.

Враховуючи розмаїття запропонованих підходів різних авторів, а також специфіку опікунсько-виховної діяльності, пропонуємо такі рівні готовності майбутніх педагогів до роботи з дітьми трудових мігрантів: високий (новаторський і конструктивний), достатній (репродуктивно-конструктивний та репродуктивний), низький (початковий та нульовий).

**Висновки та перспективи подальших розвідок.** Отже, готовність майбутніх педагогів до роботи з дітьми трудових мігрантів оцінюється за такими компонентами: мотиваційно-цільовим; когнітивним; операційно-діяльним та рефлексивно-оцінювальним, а також рівнями готовності: низьким, достатнім і високим.

Перспективи подальших досліджень полягають у діагностиці рівнів готовності майбутніх педагогів до роботи з дітьми із сімей трудових мігрантів.

#### Список використаної літератури

1. Чайка В. М. Основні підходи до розробки концепції і системи підготовки майбутнього вчителя до інноваційної педагогічної діяльності / В. М. Чайка // Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ: зб. наук. пр. Вип. 2 (10) / [редкол.: Дем'янчук А. С. (голова), Борейко В. І. (заст. голови) та ін.]; Міжнар. екон.-гуманіт. ун-т ім. акад. Степана Дем'янчука. – Рівне: МЕНУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2013. – С. 174-181.
2. Отич О. М. Підготовка вчителя початкових класів до виховної роботи в школі (на матеріалі пісенного фольклору): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Олена Миколаївна Отич. – К., 1997. – 194 с.
3. Красюк Л. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до педагогічної діяльності: теоретичний аспект / Людмила Красюк // Гуманітарний вісник ДВНЗ «ПХДПУ імені Григорія Сковороди». – 2013. – № 28 (1). – С. 156-160.

4. Готовность к деятельности в экстремальных ситуациях : психологический аспект / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович, В. А. Пономаренко. – Минск : Изд-во «Университетское», 1985. – 206 с.
5. Библик С. П. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання / С. П. Библик, Г. М. Сютя; за ред. С. Я. Єрмоленко. – Харків : Фоліо, 2006. – 624 с.
6. Коджаспирова Г. М. Словарь по педагогике / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – М. : ИКЦ «МарТ», 2005. – 448 с.
7. Брокгауз Ф. А. Иллюстрированный энциклопедический словарь. Современная версия / Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон. – М. : Эксмо, 2008. – 704 с.
8. Монахов Н. И. Изучение эффективности воспитания: теория и методика: (опыт эксперимент. исслед.) / Н. И. Монахов. – М. : Педагогика, 1981. – 70 с.
9. Козак Л. В. Критерії готовності майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності / Л. В. Козак // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2013. – Вип. 3. – С. 76-88.
10. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посіб. / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.

# ***Sabat N. I. COMPONENTS, CRITERIA AND INDICES OF READINESS OF FUTURE TEACHERS FOR WORK WITH CHILDREN OF WORK MIGRANTS***

## ***Abstract***

***Introduction.*** In this article, we emphasize that in the conditions of modern social realities there arises a sharp need of preparation of future teachers for educational work with children of work migrants.

***Purpose*** of the article – to carry out the content analysis of the concepts «readiness», «professional readiness» in the system of professional preparation of future teachers; determine the components, criteria and indices of formation of readiness of future teachers for work with children of work migrants.

***Results.*** We have studied the interpretation of the mentioned concepts in the encyclopedic and special literature. Based on generalization of the scientific approaches, we have determined readiness of future teachers for work with children of work migrants as a result and component of professional readiness of students for educational activity in general; integrated personal quality that is basic for educational activity and ensures the effectiveness of educational tasks solution. Characterizing the essence of the concept «readiness of future teachers for work with children of work migrants», we distinguish its structural elements (components), namely: motivational and target oriented, cognitive, operative-functional, and reflexive-evaluative.

Distinguishing of the motivational and target oriented component is explained by an importance of positive inner motivation to work with children from different types of families which is an important component of educational orientation and professional activity. It has been defined that the cognitive component, in general, consists of knowledge and skills concerning organization of educational activity, and in particular, educational activity with children of work migrants. The operative-functional component is interpreted as ability and capacity of a teacher to effectively use the forms, methods and strategies of work with children of work migrants in the professional activity at the establishment of general education. We point out that the reflexive-evaluative component includes awareness, cognitive processing, evaluation and prediction of the process and results of educational work, definition of its trends on a qualitatively new level. We propose the following levels of readiness of future teachers for work with children of work migrants: high (innovative and constructive), sufficient (reproductive-constructive and reproductive) and low (initial and null).

***Originality.*** It has been proved that the effectiveness of formation of readiness of future teachers for work with children of work migrants significantly depends on determination of its criteria and indices. Therefore, we have elaborated the scale of indices and criteria for each of the mentioned components that will enable detection of the level of professional readiness of specialists for work with children from the families of work migrants.

***Conclusion.*** Thus, the readiness of future teachers for work with children of work migrants is evaluated according to the following components: motivational and target oriented, cognitive, operative-functional, and reflexive-evaluative, and readiness levels: low, sufficient and high.

***Keywords:*** professional readiness; future teachers; formation of readiness; components, criteria, indicators readiness; children from families of migrant workers

## ***References***

1. Chaika, V. (2013). Main approaches to elaboration of the concept and system of preparedness of future teacher to innovative educational activity. *Psykhologo-pedahohichni osnovy humanizatsii navchalno-vykhovnoho protsesu v shkoli ta VNZ* (Psychological and educational fundamentals of socialization of learning and

- education process at school and establishments of higher education: collection of scientific works, Ed.2(10) / [editorial board: Demianchuk A.S.(president), Boreiko V. I. (deputy president) and others]; Academician Demianchuk International University of Economy and Social Sciences. Rivne, 174-181 (in Ukr.)*
2. Otych, O. (1997). *Preparation of primary school teacher for educational work at school (based on the folk songs material): thesis for the scientific degree of Candidate of Educational Sciences: 13.00.04. Kyiv, 194 p. (in Ukr.)*
  3. Krasiuk, L. (2013). Formation of readiness of future primary school teachers for educational activity: theoretical aspect. *Humanitarnyi visnyk DVNZ «PKhDPU imeni Hryhoriia Skovorody» (Humanities Herald SEHE «Skovoroda Pereiaslav-Khmelnytskyi SPU», 28 (1), 156-160 (in Ukr.)*
  4. Diachenko, M., Kandybovych, L., Ponomarenko, V. (1985). *Readiness to act in the extreme situations: psychological aspect. Minsk : Publishing House «Universitetskoe», 206 (in Russ.)*
  5. Bybyk, S., Siuta, H. In S. Ya. Yermolenko (Ed.). (2006). *Vocabulary of words of foreign origin: interpretation, word formation and use. Kharkiv : Folio, 624 (in Ukr.)*
  6. Kodzhaspirova, H., Kodzhaspirov, A. (2005). *Dictionary on Education. Moscow : Publishing Center «MarT», 448 (in Russ.)*
  7. Brokhaus, F., Efron, I. (2008). *Illustrated Encyclopedic Dictionary. Modern version. Moscow : Eksmo, 704 (in Russ.)*
  8. Monakhov, N. (1981). *Study of effectiveness of education: theory and methodology: (experience of the experimental study). Moscow : Pedagogy, 70 (in Russ.)*
  9. Kozak, L. (2013). Criteria of readiness of future teachers of pre-school education and psychology to innovative professional activity. *Pedahohichni protses: teoriia i praktyka (Educational process: theory and practice), 3, 76-88 (in Ukr.)*
  10. Yahupov, V. (2002). *Pedagogy: textbook. Kyiv : Lybid, 560 (in Ukr.)*

*Стаття надійшла до редакції 18.03.2016  
Стаття прийнята до публікації 6.04.2016 р.*

UDC 378

**Sadowska E.,**  
DR, REKTOR  
WYŻSZA SZKOŁA LINGWISTYCZNA W CZĘSTOCHOWIE  
POLSKA

### ACADEMIC TEACHER WITH PASSION – JOB PROFESSIONALISM, COMPETENCES AND RESPONSIBILITY

*The main goal of this paper is to examine a profile of modern academic teacher. Fulfilling the professional role of a teacher will be the main context. On the other hand, it will be a model for perception of teacher's job in the context of calling for a professional position. Teacher, his/her passion for his job, competences and professionalism, and mostly responsibility are the platform for interaction between student and teacher.*

**Keywords:** *professionalism, competences, professional awareness, university teacher, education, standards, passion, responsibility.*

Nauczyciel akademicki w szkolnictwie wyższym to osobliwy zawód, będący formą służby publiczno-społecznej. Jego wykonywanie to rodzaj misji, a winien także być płaszczyzną realizacji osobistych pasji. Zawód, który wymaga nie tylko pogłębionej wiedzy i specjalistycznych kompetencji, ale także poczucia osobistej i zbiorowej odpowiedzialności za edukację. W pracy nauczyciela akademickiego istotne zatem będą dwa elementy, pierwszy z nich to wskazana już przez nas odpowiedzialność za kształtowanie studentów. Drugim elementem, jaki winien się pojawić w procesie kształcenia, jest przygotowywanie studentów do ponoszenia odpowiedzialności za swoje czyny. Spełnienie się w tym dwuelementowym układzie zbliża do zbudowania swoistej więzi osobowej pomiędzy kształcącym i kształconym. Nazwiemy tę relację: relacją mistrz – uczeń. Wówczas nieodparcie podążamy w kierunku\za nauczycielem – kompetentnym przewodnikiem duchowym młodego człowieka – mistrzem. Jego mistrzostwo zatem, może, z upływem czasu, przynieść refleksję, że jest w istocie swej niczym innym jak